

SEMINÁRNÍ PRÁCE NA TÉMA:

**ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V
MÉDIÍCH**

PSY 117 STATISTICKÁ ANALÝZA DAT

Radomír Maceček

363768, psychologie – mediální studia a žurnalistika

Vyučující a garant: Mgr. Stanislav Ježek, PhD.

Datum odevzdání: 1. 5. 2010

Fakulta sociálních studií MU, 2010

Úvod

Média jsou zásadním zdrojem informací a zábavy, slouží k šíření hodnot a názorů (Burton, Jirák, 1997). Média lze dokonce označit za nositele ideologie (Jirák, Kopplová, 2003). Mnohdy tak doslova manipulují s lidským myšlením. Manipulování může být způsobeno záměrným tendenčním informováním, mystifikací, popřípadě nechtěným zkomolením pravdivých údajů zaviněné neprofesionalitou, neobdobností komunikátora, žurnalisty (Jirák, Kopplová, tamtéž). Obě tyto varianty můžeme mnohdy vysledovat při mediální komunikaci vědeckých výzkumů, statistických údajů. Příkladem komunikování výsledků odborné studie budiž následující článek ze serveru novinky.cz. Nejprve představím studii, o níž článek pojednává.

Rodičovství a riziko cévní mozkové příhody

Yoon a jeho kolegové zkoumali vliv počtu zplozených dětí na riziko cévní mozkové příhody (Yoon, Park, Bae, Jung, 2010). V této studii byla hodnocena data o 459 pacientkách, jež prodělaly mozkovou příhodu a o dalších 918 ženách jako kontrolní skupině. Průměrný věk žen byl 60 let. Výzkumníci hodnotili data o mozkové příhodě ve čtyřech kategoriích podle počtu dětí (0-1, 2, 3, 4 a více). Přičemž brali v potaz také další aspekty, např. vzdělání, body mass index, kouření, konzumaci alkoholu, rok narození prvního dítěte a další. Pro naše účely není relevantní zacházet do technických detailů. Pro zjištění vztahu mezi počtem dětí a cévní mozkovou příhodou bylo užito logaritmické regresní analýzy. Celkové závěry studie ukazují, že s každým narozeným dítětem vzrůstá o 27% riziko mozkové mrtvice. Jako biologický aspekt, jenž je příčinou této silné asociace mezi danými proměnnými byla navržena změna v metabolismu glukosy a lipidů.

Rodit děti – nebezpečí úmrtí

S nadsázkou řečeno, takovéto poselství ve zkratce přináší článek uveřejněný na serveru novinky.cz. Dozvídáme se v něm, že vědci zjistili, že po prvním porodu se zvyšuje riziko mrtvice u rodičky o celých 27%. Dále se dočteme, že dokonce s každým dalším porodem se riziko stupňuje o dalších 27%. Tato šokující informace je naštěstí dále v článku zlehčena („okleštěna o potenciál paniky“) shrnutím, že vědci, jež k těmto závěrům došli ještě musí pokračovat ve výzkumu, aby pochopili možné biologické a psychosociální souvislosti. Vyznění článku je přesto velmi pesimistické pro všechny stávající i potenciální matky. Při letmém přečtení (a zvláště u čtenáře statisticky negramotného) lze očekávat, že si vše přebere tak, že porodit čtyři děti znamená jistou cévní mozkovou příhodu.

Na samotném názvu článku „S každým porodem prý u žen stoupá riziko mrtvice“ neshledávám nic problematického. Obecně informuje o výsledku studie, a slovíčkem „prý“ dotvrzuje, že nejde o jednoznačně platný, ověřený fakt. Problémy s interpretací studie se oblevují až v textu. Autor článku dosti drasticky a nekompromisně udává, že porodit dítě je velmi riziková záležitost vzhledem k nebezpečí mozkové mrtvice. Principiálně se článek drží výsledků studie, ty jsou nicméně prezentovány bez relevantního kontextu. Interpretace výsledků studie tak působí jako laické shrnutí odborných dat, jež má sloužit k uchvácení a šokování adresáta. Laickost a statistická negramotnost vysvítají ze základního faktického nedostatku článku, jímž je neuvedení pravděpodobnosti postižení mrtvicí ženy, jež je bezdětná. Dozvídáme se, že se riziko s každým dalším dítětem zvyšuje o 27%

procent, ale už se nedočteme nic o tom, jak je to procentuálně s bezdětnými ženami, jaký je počet žen v populaci, jež postihla mrtvice atd. Data a čísla tak vyznívají velmi drasticky.

Vrátíme-li se k úvodnímu zhodnocení o manipulování se čtenářem, můžeme říci, že se zde nejedná o záměrnou, či nezáměrnou dezinterpretaci výsledků. V obecné rámci jsou výsledky studie prezentovány **tak, jak skutečně vyšly**. Problém je nicméně v uchopen celé problematiky, jelikož zde nejsou žádné hodnoty o celkové frekventovanosti mrtvice v ženské populaci. To je sice zásadní, ale jediný problém týkající se statistické gramotnosti v tomto článku. Domnívá se, že v tomto případě bylo cílem zaujmout čtenáře šokující informací bez ohledu na její faktickou podloženost a zvláště relevantní kontext. Po informační stránce tak na mě působí jako vytržený z kontextu, nicméně není dezinterpretující.

zdroje:

Burton, G., Jirák, J. (1997). *ÚVOD DO STUDIA MÉDIÍ*. Brno: BARRISTER and PRINCIPAL.

Jirák, J., Kopplová, B. (2003). *Média a společnost*. Praha: Portál.

Yoon, B., Park, B., Bae, H., Jung, S. (2010). Parity and risk of hemorrhagic strokes. *Neurology*, 74. Staženo 20. 4. 2010 z <http://www.neurology.org/cgi/rapidpdf/WNL.0b013e3181dc13a5v1.pdf>

zdroj článku: Staženo 20. 4. 2010 z <http://www.novinky.cz/zena/deti/196339-s-kazdym-porodem-pry-u-zen-stoupa-riziko-mrtvice.html>

Ještě se na to podívejte. Mrháte tu hodně místem, zejména obecných samozřejmostí je tu nadbytek . V rámci úvahy jste došel k tomu, že chybí základ pro procenta. To je dost málo.

SJ